

Микола Федорович Ватутін (1901-1944), генерал армії, командувач військами 1-го Українського фронту

Микола Федорович Ватутін (1901-1944) – радянський воєначальник, Герой Радянського Союзу. Пройшов шлях від червоноармійця до генерала армії. У роки Великої Вітчизняної війни очолював війська Воронежського, Південно-Західного і 1-го Українського фронтів. Його поважали в Ставці Верховного Головнокомандуючого, і сам Сталін високо цінував його як воєначальника. Генерала любили прості солдати і за очі називали «генералом перемоги». За стратегічний талант у розробці військових операцій, в штабі фельдмаршала Манштейна цього радянського генерала шанобливо прозвали «Гросмейстером».

Під час визволення України від німецько-фашистських окупантів загинув від рук бандерівців.

Микола Федорович Ватутін народився 1901 р. в селі Чепухино (нині Ватутіне) Воронежської губернії в багатодітній селянській родині. Закінчив сільську школу, потім з відзнакою – двокласне земське училище в місті Валуйки, вступив в комерційне училище в місті Уразово і вчився старанно, отримуючи від земства невелику стипендію.

У 18 років вступив до лав Червоної Армії. У вересні 1920 р. прийняв бойове хрещення, беручи участь у боях з махновцями в районах Луганська та Старобільська, проявив себе сміливим, спритним бійцем. Паралельно продовжував вчитися: у 1922 р. закінчив з відзнакою Полтавську піхотну школу, одночасно беручи участь у боях проти куркульських банд. У той же рік вступив у РКП(б).

Після закінчення піхотної школи Ватутіна призначають командиром відділення стрілецького полку, потім – командиром взводу. І знову – навчання. У 1924 р. він закінчує Київську вищу об'єднану військову школу, потім продовжує освіту в 1926-1929 рр. у Військовій академії ім. Фрунзе. Після закінчення академії Ватутіна направляють у штаб стрілецької дивізії в Чернігові, а з 1931 р. він стає начальником штабу гірничо-стрілецької дивізії, розташованої в Орджонікідзе. Після дворічної служби начальником штабу він знову направлений в Академію Фрунзе на оперативний факультет, який закінчив у 1934 р. А в 1937 р. Ватутін закінчив Військову академію Генштабу. Працьовитість і військовий талант роблять свою справу, молодий офіцер успішно просувається по службових сходах: 1938 року призначається начальником штабу Київського особливого військового округу, потім командиром корпусу.

Після початку Великої Вітчизняної війни М.Ф. Ватутін неодноразово просить направити його на фронт і домагається свого. З липня 1941 р. по травень 1942 р. – він начальник штабу Північно-Західного фронту. 29 липня 1941 р.,

рекомендуючи його кандидатуру, Г. К. Жуков писав: «Поставити на чолі фронту досвідченого і енергійного командувача. Конкретно пропоную Ватутіна».

У травні – липні 1942 р. Ватутін – заступник начальника Генштабу і представник Ставки ВГК на Брянському фронті. В липні – жовтні 1942 р. командує Воронезьким фронтом, який під його керівництвом успішно обороняється проти німецько-фашистських військ на воронезькому напрямку. Під час Сталінградської битви Ватутіну довіряють командування Південно-Західним фронтом, який готується до потужного контрнаступу проти ворожої угруповання, що вийшло до Волги. Війська під командуванням Ватутіна, у взаємодії з військами Сталінградського і Донського фронтів, оточили 330-тисячне угруповання противника під Сталінградом, а в грудні 1942 р. у взаємодії з лівим крилом Воронезького фронту завдають рішучої поразки угрупованню противника на Середньому Дону, остаточно зірвавши план супротивника деблокувати оточені під Сталінградом війська. В березні 1943 р. М.Ф. Ватутін знову призначений командувачем Воронезького фронту. Влітку 1943 р. у період оборонного бою на Курській дузі, частини і з'єднання фронту відбивають потужні удари противника, а в ході контрнаступу успішно вирішують завдання прориву глибоко ешелонованої оборони німецької групи армій «Південь». Солдати про своє генерала говорили: «Там, де Ватутін, там – перемога».

Неабиякий військовий хист М.Ф. Ватутіна проявляється в роки Великої Вітчизняної війни при створенні потужних ударних угруповань, застосування танкових корпусів в якості рухомих груп армій, а танкові армії – в якості рухомих груп фронту. Це дозволило забезпечити високі темпи при прориві оборони противника і його переслідуванні. Під керівництвом Ватутіна війська Воронезького (з жовтня 1943 року – 1-го Українського) фронту брали участь у битві за Дніпро і визволенні Києва в листопаді 1943 року), а також у подальших операціях по вигнанню ворога з Правобережної України.

У взаємодії з 2-м Українським фронтом (генерал армії В. С.

Конев) війська 1-го Українського фронту в січні – лютому 1944 р. оточили велике угруповання противника в районі Корсунь-Шевченківського плацдарму. Але після того, як супротивник опинився в «мішку», Ставка розпорядилася передати його знищення 2-му Українському фронту генерала Конєва. В результаті операції, що завершилася 17 лютого 1944 р. було ліквідоване угруповання німецько-фашистських військ на Корсунь-Шевченківському виступі, вбито і поранено близько 55 тис., взято в полон понад 18 тис. ворожих солдатів. Ця операція увійшла в історію військового мистецтва як блискучий приклад оточення сил противника.

29 лютого 1944 р. Ватутін виїхав у війська. Повертаючись зі штабу 13-ї армії, був обстріляний в с. Милятин Острозького району, у власному тилу, бендерівцями. У перестрілці тримав поранення. Генерала доставили у військовий госпіталь міста Рівне, а звідти переправили до Києва. За життя полководця боролися кращі лікарі, в тому числі відомий хірург Микола Бурденко. Але в ніч на 15 квітня 1944 року Микола Федорович Ватутін помер від зараження крові.

17 квітня 1944 р. генерала поховали в Києві в Маріїнському парку. Микола Федорович Ватутін 6 травня 1965 р. був посмертно представлений до звання Героя Радянського Союзу.